

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Sžsk/3/2019
Identifikačné číslo spisu: 5018200007
Dátum vydania rozhodnutia: 27. apríla 2022
Meno a priezvisko: JUDr. Zdenka Reisenauerová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2022:5018200007.4

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej, členky senátu JUDr. Jany Martinčekovej a člena senátu Michala Novotného (sudca spravodajca) vo veci žalobkyne: A. A. Č., nar. X. L. XXXX, I. Z. XX/XX, Ž., zastúpeného: Advokátska kancelária ŠKODLER & PARTNERS, s. r. o., IČO: 47 238 232, Dobšinského 12, Bratislava, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta 8 a 10, Bratislava, o preskúmanie rozhodnutia z 13. novembra 2017 č. 39379-3/2017-BA, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 29 Sa 1/2018-86 z 25. septembra 2018 takto

rozhodol:

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky zrušuje rozsudok Krajského súdu v Žiline č. k. 29 Sa 1/2018-86 z 25. septembra 2018 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

I.

Administratívne konanie a konanie pred správnym súdom

1. Z administratívnych spisov žalovanej vyplýva, že žalobkyňa na základe povolenia zo 6. marca 1996 poskytovala zdravotnú starostlivosť v neštátnom zdravotníckom zariadení v odbore všeobecné lekárstvo - praktický lekár pre dospelých. Slovenská lekárska komora jej 7. apríla 2005 vydala licenciu na výkon samostatnej zdravotníckej praxe č. L1A/ZA/0133/05. Na žiadosť žalobkyne jej Žilinský samosprávny kraj s účinnosťou k 31. marcu 2006 zrušil skoršie povolenie zo 6. marca 1996. Licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe jej však zostala v platnosti aj po tomto dni. Napriek tomu sa žalobkyňa u žalovanej uplynutím 31. marca 2006 odhlásila z povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby.

2. Po zistení, že žalobkyňa bola aj naďalej (po 31. marci 2006) držiteľkou licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, pobočka žalovanej v Žiline rozhodnutím z 10. apríla 2017 č. 334-5/2017-ZA vyslovila, že povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie žalobkyňi zaniklo 30. júna 2008. Pobočka vyšla z toho, že licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe je oprávnením na vykonávanie činnosti podľa § 5 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení účinnom do 31. decembra 2010, v dôsledku čoho bola žalobkyňa aj po 31. marci 2006 samostatne zárobkovo činnou osobou. Jej povinné nemocenské a dôchodkové poistenie, tak podľa § 21 ods. 1 cit. zák. mohlo zaniknúť až 30. júna kalendárneho roka nasledujúceho po kalendárnom roku, kedy jej príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti nebol vyšší ako 12-násobok

vymeriavacieho základu podľa § 138 ods. 9 (do 31. decembra 2007 išlo o ods. 10) cit. zák. Keďže žalobkyňa za rok 2007 nepodala daňové priznanie k dani z príjmov, jej príjem pod túto hranicu prvýkrát klesol práve v tomto roku. Preto jej povinné poistenie zaniklo 30. júna 2008.

3. Na základe odvolania žalovaná rozhodnutím z 13. novembra 2017 č. 39379-3/2017-BA zmenila rozhodnutie pobočky tak, že vo výrokovvej časti vypustila text: „zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie 30. júna 2008“ a doplnila „nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie 31. marca 2006, ale zaniklo 30. júna 2008“, v ostatnom rozhodnutí potvrdila a odvolanie žalobkyne zamietla. Do odôvodnenia prevzala odôvodnenie rozhodnutia pobočky, ktoré považovala správne. Zdôraznila, že podľa § 3 ods. 4 písm. c) a § 10 ods. 1 zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve v znení neskorších predpisov sa zdravotnícke povolanie lekár mohlo vykonávať aj na základe licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe. Licencia L1A tak bola oprávnením podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2010, ktoré zakladalo žalobcovi postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby. Žalovaná nezistila ani žiadne porušenie procesných práv žalobkyne, pretože prvým úkonom, ktorým sa podľa § 185 ods. 4 cit. zák. začína konanie, môže byť aj vydanie rozhodnutia a pobočka nemusí o začatí konania účastníkov upovedomiť, ako to ukladá zákon č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok) v znení neskorších predpisov. Pobočka okrem prvostupňového rozhodnutia nevydala žiadne iné rozhodnutie vo veci zániku sociálneho poistenia, ktoré sa podľa § 178 ods. 1 písm. a) zákona č. 461/2003 Z. z. vydáva len v sporných prípadoch a preto odo dňa podania odhlášky nemohla začať plynúť lehota na povolenie obnovy konania. Záverom skonštatovala, že rozhodnutie pobočky splňalo všetky náležitosti uvedené v § 209 ods. 2 a 4 cit. zák.

4. Správny súd tu napadnutým rozsudkom vyhovel správnej žalobe a rozhodnutie žalovanej zrušil podľa § 191 ods. 1 písm. c) SSP. Vytkol jej, že sa dostatočne nezaoberala tým, že žalobkyňa podala odhlášku k 31. marcu 2006 a od nasledujúceho dňa už nevykonávala činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba. Podľa § 21 ods. 1 cit. zák. žalobkyni nemohlo sociálne poistenie trvať naďalej, pretože po 31. marci 2006 nemala oprávnenie na výkon činnosti, čo znamená že už viac nespĺňala zákonné náležitosti samostatne zárobkovo činnnej osoby. Podotkla, že žalovaná mala skúmať, z čoho vlastne príjmy za rok 2004, 2005 a 2006 pozostávali. Inak, však správny súd zdôraznil, že citovaný zákon neustanovuje žalovanej žiadnu lehotu, do ktorej by musela rozhodnúť o vzniku alebo zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch. Za prvý úkon v zmysle § 185 ods. 4 cit. zák. bolo možné považovať aj vydanie rozhodnutia, ak žalovaná disponovala potrebnými podkladmi pre rozhodnutie. Pobočka žalovanej nie je povinná upovedomiť účastníkov konania o začatí konania, tak ako to ukladá Správny poriadok. Žalobkyňa mala možnosť uplatniť svoje námietky v odvolaní proti prvostupňovému rozhodnutiu, čo aj využila, a žalovaná sa s jej námietkami dostatočne vysporiadala, preto k porušeniu zákonných práv žalobkyne nedošlo.

II.

Kasačná sťažnosť a vyjadrenia k nej

5. Včas podanou kasačnou sťažnosťou sa žalovaná domáha zrušenia tohto rozsudku a vrátenia veci na ďalšie konanie. Zdôraznila, že postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby je podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. naviazané na oprávnenie vykonávať určitú činnosť, nie na jej skutočnú realizáciu. Podľa § 3 ods. 4 zákona č. 578/2004 Z. z. je také oprávnenie spojené aj s licenciou na výkon samostatnej zdravotníckej praxe. Jej držiteľ môže vykonávať zdravotnícke povolanie a dosahovať príjmy podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona č. 595/2003 Z. z. V dôsledku toho povinné nemocenské poistenie a dôchodkové poistenie podľa § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. zaniklo až 30. júna po kalendárnom roku, v ktorom tieto príjmy klesli pod hranicu určenú v § 138 ods. 9 resp. ods. 10 cit. zák. Rozhodujúcou skutočnosťou je, že samostatne zárobkovo činná osoba dosiahla v rozhodujúcom roku príjem podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona č. 595/2003 Z. z., ďalšie členenie príjmov zákon č. 461/2003 Z. z. nevyžaduje, a preto nie je pre nadobudnutie postavenia samostatne zárobkovo činnnej osoby podstatné. Podanie odhlášky samo osebe nemá za následok zánik povinného poistenia, pretože odhláška má len deklaratórne účinky.

6. Žalobkyňa navrhla kasačnú sťažnosť zamietnuť. Obdobne ako v správnej žalobe namietala, že licenciu L1A nevyužívala a nikdy na základe nej neposkytovala zdravotnú starostlivosť. Preto licenciu nemohla zakladať jej účasť na povinnom sociálnom poistení. Je presvedčená, že po preskúmaní jej

odhlášky žalovaná dospela k záveru, že boli naplnené podmienky zániku poistenia, a preto tak rozhodla vyznačením v spise k 31. marcu 2006.

III.

Posúdenie veci kasačným súdom

7. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako súd kasačný (§ 438 ods. 2 SSP), na ktorý od 1. augusta 2021 prešiel výkon súdnictva z Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (§ 101e ods. 2 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch v znení neskorších predpisov), preskúmal napadnutý rozsudok v celom rozsahu (§ 453 ods. 1 SSP) a predchádzajúce konanie pred správnym súdom bez nariadenia pojednávania (§ 455 SSP) v medziach uplatnených kasačných bodov (§ 453 ods. 2 SSP).

8. Správny súd v napadnutom rozsudku vytkol žalovanej, že vychádzala z nesprávneho právneho posúdenia zásadnej právnej otázky, či samotná držba licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe (L1A) zakladala žalobcovi povinné nemocenské a dôchodkové poistenie. Táto kľúčová právna otázka bola medzitým predmetom rozporných rozhodnutí veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1 Vs 1/2019 a 1 Vs 3/2019. Podľa už citovaného § 466 ods. 3 SSP je právny názor vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu pre senáty záväzný, no možno sa od neho odchyliť len tým, že sa vec znova postúpi na prejednanie veľkému senátu. Takéto nové rozhodnutie veľkého senátu sa potom znova stáva záväzným pre všetky senáty. To však logicky predpokladá, že vydaním nového rozhodnutia veľkého senátu zanikajú účinky záväznosti právneho názoru vyjadreného v skoršom rozhodnutí veľkého senátu v tom rozsahu, v akom sa právny názor vyjadrený v neskoršom rozhodnutí odchyľuje od skoršieho rozhodnutia veľkého senátu. Podľa kasačného súdu tak v súčasnosti treba pri riešení otázky účinkov licencie L1A vychádzať z neskoršieho rozsudku veľkého senátu najvyššieho súdu sp. zn. 1 Vs 3/2019.

9. V rozsudku sp. zn. 1 Vs 3/2019 veľký senát formuloval právny názor, podľa ktorého licenciu L1A (na výkon samostatnej zdravotníckej praxe) ako samostatné oprávnenie na výkon zdravotníckeho povolania podľa § 3 ods. 4 písm. c) zákona č. 578/2004 Z. z. treba považovať za oprávnenie na vykonávanie činnosti v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2010, na základe ktorého je lekár - držiteľ licencie L1A považovaný za samostatne zárobkovo činnú osobu na účely sociálneho poistenia. Vykonávanie zdravotníckeho povolania v pracovnoprávnom vzťahu lekárom, ktorý je držiteľom licencie L1B a ktorý je súčasne stále držiteľom licencie L1A, nie je prekážkou možnosti poskytovať zdravotnú starostlivosť aj na základe licencie L1A, a teda nie je dôvodom, aby držiteľ licencie L1A nebol považovaný za samostatne zárobkovo činnú osobu podľa citovaného ustanovenia. Sociálna poisťovňa neposudzuje príjem takého lekára výlučne vo vzťahu k licencií L1A a teda nie je povinná skúmať, či všetky príjmy vykázané v jeho daňovom priznaní v príslušnom zdaňovacom období sú príjmami lekára, považovaného za samostatne zárobkovo činnú osobu (SZČO) podľa § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. Ak taký lekár v daňovom priznaní priznal príjmy, považované za príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou (§ 6 ods. 1 a 2 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov), ide vždy o príjem samostatne zárobkovo činnnej osoby a nie je právne významné, či tento príjem fyzická osoba dosiahla z titulu jej statusu podľa § 5 písm. c) alebo aj podľa iných písmen v § 5 zákona č. 461/2003 Z. z. Rozhodnutie veľkého senátu najvyššieho súdu bolo napadnuté aj ústavnou sťažnosťou podľa čl. 127 ústavy. Ústavný súd Slovenskej republiky ju však uznesením sp. zn. IV. ÚS 610/2021 odmietol, pretože vyslovené právny závery nepovažoval za ústavne neudržateľné.

10. Senát najvyššieho správneho súdu je podľa § 466 ods. 3 SSP uvedenými právnymi názormi viazaný a nevidí žiaden dôvod na to, aby sa od nich postupom podľa citovaného ustanovenia odkláňal. Právny názor žalobkyne, že licencia na výkon samostatnej zdravotníckej praxe sama neoprávňuje na poskytovanie zdravotnej starostlivosti, odporuje jasnému zneniu § 10 ods. 2 zákona č. 578/2004 Z. z. Podľa tohto ustanovenia totiž možno ako samostatnú zdravotnícku prax poskytovať zdravotnú starostlivosť buď v zariadení iného poskytovateľa alebo na inom mieste ako v zdravotníctvom zariadení. Predpokladom využívania licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe, tak nie je existencia zdravotníckeho zariadenia, pretože táto licencia umožňuje poskytovať zdravotnú starostlivosť v zásade na akomkoľvek mieste. Lekár, ktorý poskytoval zdravotnú starostlivosť na základe tejto licencie, bol dokonca podľa § 39 ods. 1 písm. d) zákona č. 140/1998 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach v znení účinnom do 30. novembra 2011 oprávnený predpisovať aj lieky, a to aj keď samostatnú zdravotnícku prax vykonával na inom mieste ako v zdravotníckom zariadení.

Táto licencia, tak zakladala plnohodnotné oprávnenie lekára na poskytovanie zdravotnej starostlivosti bez viazanosti na určité zdravotnícke zariadenie. Tomuto záveru svedčilo okrem ustanovenia § 3 ods. 4 zákona č. 578/2004 Z. z. aj ustanovenie § 4 písm. b) cit. zák., podľa ktorého bola fyzická osoba, ktorá poskytuje zdravotnú starostlivosť na základe takejto licencie, rovnakým poskytovateľom ako osoba, ktorá ju poskytuje na základe povolenia podľa § 11 cit. zák.

11. Z uvedených dôvodov senát najvyššieho správneho súdu nevidí ani dôvod odkláňať sa od právneho záveru, že držba licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe je oprávnením na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. Lekár, ktorý je držiteľom takejto licencie, je podľa citovaného ustanovenia samostatne zárobkovo činnou osobou, ktorej účasť na povinnom nemocenskom a dôchodkovom poistení môže podľa § 21 ods. 1 a ods. 4 písm. b) cit. zák. zaniknúť buď zánikom tejto licencie alebo tým, že jeho príjem z podnikania a inej zárobkovej činnosti poklesne pod 12-násobok vymeriavacieho základu podľa § 138 ods. 9 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom do 31. decembra 2010.

12. Názor žalobkyne, že prijatie odhlášky žalovanou predstavuje rozhodnutie o zániku poistenia, nemá oporu v ustanoveniach zákona o sociálnom poistení. Podľa § 228 ods. 3 cit. zák. v znení účinnom do 31. decembra 2010 bola samostatne zárobkovo činná osoba povinná odhlásiť sa z povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia do ôsmich dní od jeho zániku. Citované ustanovenie, ani iné ustanovenia neustanovovali nič o tom, že by na základe tejto odhlášky mala žalovaná vydať rozhodnutie o zániku vyznačením v spise. Odhláška bola teda len evidenčným úkonom poistenca, ktorým oznamoval žalovanej skutočnosti, kvôli ktorým mu - podľa jeho názoru - zanikalo povinné poistenie. Žalovaná mohla údaje v odhláške bez ďalšieho akceptovať, táto akceptácia však nemá povahu právoplatného rozhodnutia o zániku sociálneho poistenia. Ak žalovaná považovala údaje v odhláške alebo jej účinky za sporné, mohla v nedávkovom konaní podľa § 172 ods. 5 zákona č. 461/2003 Z. z. rozhodnúť o zániku povinného poistenia inak než bolo uvedené v odhláške, čo aj urobila. Ani podľa kasačného súdu zo žiadneho ustanovenia citovaného zákona nevyplýva, že by žalovaná mohla vydať takéto rozhodnutie len do určitého času po podaní odhlášky. Pokiaľ má byť plynutie času na účely sociálneho poistenia podstatné, ustanovuje to zákon č. 461/2003 Z. z. výslovne, napr. v § 145 ods. 3 (premlčanie vrátenia poistného) alebo v § 147 (premlčanie predpísania a vymáhania poistného).

13. Kasačný súd sa stotožňuje s argumentáciou správneho súdu, že podľa cit. § 184 ods. 8 a § 185 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z. z. je okamihom začatia nedávkového konania na podnet organizačnej zložky deň, kedy bol voči účastníkovi urobený prvý úkon. Inak povedané, konanie je začaté vtedy, keď organizačná zložka voči účastníkovi (navonok) prejavila, že voči nemu vedie určité nedávkové konanie. Takýmto prvým úkonom môže byť aj samo vydanie písomného rozhodnutia (§ 209 cit. zák.), keďže aj z neho je celkom zrejmé, že sa voči účastníkovi vedie určité konanie s určitým predmetom. Ako správny súd poznamenal, zákon č. 461/2003 Z. z. na rozdiel od napríklad Správneho poriadku neobsahuje všeobecné ustanovenie o tom, že účastníkov treba o začatí konania upovedomiť a dať im možnosť vyjadriť sa k podkladu rozhodnutia pred jeho vydaním (§ 33 ods. 2 Spr. por.). To samozrejme nezabavuje Sociálnu poisťovňu povinnosti zabezpečiť účastníkovi konania ochranu jeho oprávnení, ktoré sú konkretizáciou základného práva na inú právnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, prípadne i základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (porov. uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 1 Vs 1/2019).

14. Z odôvodnenia prvostupňového rozhodnutia z 10. apríla 2017 vyplýva, že pobočka pri jeho vydaní vychádzala z informácií poskytnutých Slovenskou lekárskou komorou, že žalobkyňa je držiteľkou licencie na výkon samostatnej zdravotníckej praxe L1A/ZA/0133/05 zo 7. apríla 2005. Žalobkyňa mohla uplatniť svoje práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy podaním odvolania proti tomuto rozhodnutiu. Odvolanie síce podala, no nijako v ňom nerozporovala skutkový stav v súvislosti s držbou licencie L1A a s výškou príjmu za rok 2004, 2005 a 2006. Žalobkyni tak bola daná primeraná možnosť, aby uplatňovala svoje právo vyjadriť sa k skutkovému stavu rozhodnutia a navrhopať vykonanie dôkazov.

IV.

Záver

15. Správny súd, tak nepostupoval správne, keď dospel k právnenému záveru, že preskúmané rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 191 ods. 1 písm. c) SSP, a preto jeho rozsudok sám vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g)

SSP]. Kasačná sťažnosť je tak v tomto sťažnostnom bode dôvodná, v dôsledku čoho kasačný súd podľa § 462 ods. 1 SSP napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil správne mu súdu na ďalšie konanie. Správny súd o správnej žalobe rozhodne znova, viazaný právnym názorom vysloveným v tomto rozsudku (§ 469 SSP).

16. Trovy konania o tejto kasačnej sťažnosti sú súčasťou trov konania, o ktorých podľa § 467 ods. 3 SSP rozhodne správny súd v novom konečnom rozhodnutí.

17. Tento rozsudok bol prijatý pomerom hlasov 3 : 0 (jednomyseľne).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.